

A hűség áruló

Ha jobban belegondolok, tulajdonképpen két magyar ősbemutatót láttam a hét végén. Olyan hazai műveket, amelyek eddig még nem kerültek színre. Az egyik 1938-ban játszódik *Budapesten*, s egy jó módú polgári család különös és tanulságos kalandját meséli el. A szereplők: Orgon, Elmira, Tartuffe, Dorine, Damiis, Marianne és mások.

— Hogyan? — kérdezheti gyanút fogva a drámairodalomban jártas olvasó. — Hát nem *Molière Tartuffe-jéről* van szó? De igen. Csakhogy a *Budapesti Kamaraszínház* igen élvezetes előadása térben és időben áttelepíti, „honosítja” Molière hőseit. *Petri György* vadonatúj, szellemes, valamint a kitűnő színészi játék eleven, mai magyar drámává avatja a régésrég francia komédiát.

A másik ősbemutató egészen magyar és egészen ős. *Rómában* játszódik, *Krisztus* után 71-ben. **Eörsi István** idáig ment vissza a történelemben, hogy hipotézisek alapján elmélkedjék hűségről és árulásról.

Az *áldozat* című színdarabban a szerző két érdekes feltevélezt használ fel a moralizáláshoz. Az egyik az, hogy Júdás él, s hű Jézushoz. Amikor elárulta mesterét, voltaképpen áldozatot hozott érte. Hiszen tudta: a Megváltó sorának beteljesedéséhez szükség van egy árulóra. Másképp hogyan végezhetné Isten fia a kereszten?

A másik kiindulási pont az,

hogy Márknak, az evangélistának némiképp át kell értékelnie teendőit. Máté már meghirdette a Jó Hírt, Pál bejárta térítő útjait, Jézus tannai terjednek, a világmozgalmak kialakulóban van. S most *Jeruzsálem* elpusztult, és talán maga alá temette a zsidók királyának legendáját is. De nincs veszve semmi: a mindenség is elnyerhető még, ha Krisztus hatalma az egész világra kiterjeszhető. Az eszmét át kell alakítgatni, hogy életképes legyen — dönti el az evangélium írója.

Az áldozat a hetvenes évek közepén született, nyilván nem függetlenül a szerző ideológiai és politikai hovatartozásától. (Ennek bizonyosságául le is tiltották annak idején a darabot.) Én mégis tartózkodom a műben rejlő asszociációs lehetőségek (marxizmus, leninizmus stb.) felismerésétől, azon az alapon, hogy a színházi áthálásosdi ideje lejárt. Maradjunk csak az alaptörténetnél: Júdásnál és Márknál. Konfliktusuk önmagában is eléggé drámai. (Ha némiképp könyvdramatizáljuk is.) A további szereplők egyébként kevésbé markáns funkciókat mondhatnak magukénak. Két nő lép még fel, hogy általuk Márk is elárultassék, valamint Domitius, a sokat látott római nagyúr, továbbá Tacitus, az ifjú és ambiciózus történetíró. Mellékes mellékszereplők. A fő kérdés az, hogy Júdás és Márk közül vajon melyikük kérheti joggal szá-

Székely József és Kézdy György

Tapolcsányi Éva felvétele

mon a másikon a Jézushoz való hűséget. Júdás, aki az igazsághoz ragaszkodik, vagy Márk, akit az igazság meghamisításakor magasabb szempontok vezérelnek?

Az *Arizona Kisszínházban* *Valló Péter* próbálta végiggondolni a művet. Vélhetően bensőségesnek szánt, de hideg, kissé pátoszba hajló előadást rendezett belé a maga tervezte intim térbe. A tologatható, szürke falak közé csak olykor-olykor, mutatóba költözik be sűrű levegő-

jével az élet. Például amikor Márk — vagyis *Székely József* — reszkető ajakkal felismeri *Kézdy Györgyben* Júdást. Akadnak szép pillanatai *Román Juditnak* és *Molnár Juditnak* is, de az előadás legjobbjai, némi meglepetésre, *Mécs Károly*. Játéka visszafogott, mégis látványos agymunka: gondolat, reakció, elmésség. Mécs Domitiusa csupa bölcsesség, ironia, és a maga módján lenyűgöző cinizmus.

Stuber Andrea